

Cseffó Károly

karoly.cseffo@katved.hu

A REACH BEVEZETÉSÉNEK HATÁSA A MAGYARORSZÁGI VESZÉLYES ANYAGOK SZÁLLÍTÁSÁRA

Absztrakt

Napjainkban mind hazánkban, mind a környező országokban egyre több és összetettebb műszaki mentési feladatot kell végezniük a védekezésért, mentésért felelős szervezeteknek. A sikeres mentés feltétele a saját feladataik precíz, pontos teljesítésén túl a többi mentőegységgel történő közös, gördülékeny, zökkenőmentes munka. A védekezési, mentési feladatok végzése során törekedni kell a hibalehetőségek kiküszöbölésére. Ehhez szükség van a megfelelő tudásanyag, információs bázis ismeretére, valamint ezek készségi szintű felhasználásának képességére. A technikai fejlődés következtében az ipar egyre több és egyre összetettebb anyagokat használ. Ezeknek az anyagoknak a szállítása túlnyomórészt közúton történik, amely során, ha baleset történik, a kárelhárítókknak pontosan kell ismerniük az adott vegyi anyag tulajdonságait, veszélyeit, a beavatkozás szabályait. A vegyi anyagok beazonosítására, kezelésére 2007-ben új, egységes szerkezetű, az Európai Unió tagállamaira érvényes szabályozás készült, a REACH.

Nowadays in our homeland and in the neighbouring countries there are more and more complex technical rescue task for the organisations, which have responsibility for the protection and rescue of the citizens. The condition of the successful work is the precise fulfilment of the rescue units' own tasks and the accurate work with the other rescue teams. It is necessary to increase the information base, to eliminate the mistake opportunities and to improve the professional knowledge and skills. As a result of the technical development the industry uses more and more complex materials. The transportation of these substances are carry out on public roads, so the rescue teams have to know well the characteristics of the chemical materials and the rules of the rescue work. To identify and control the chemical materials a new, flat regulation - REACH - was made in 2007. It is valid for member states of EU.

Kulcsszavak: *Műszaki mentés, Tűzoltóság, együttműködés, kárhelyi elsősegélynyújtás, veszélyes anyagok, REACH ~ Technical rescue, Fire Department, cooperation, first aid, dangerous material*

BEVEZETÉS

A REACH az emberi egészséget és a környezet védelmét szolgáló rendelet, amely az angol Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals szavak kezdőbetűiből képzett mozaikszó, jelentése: vegyipari termékek, anyagok bejegyzéséről, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szóló szabályozás. [1]

A korábbi európai uniós jogi keretrendszert korszerűsítve mintegy 40 jogszabály helyébe lépő rendelet 2007. június 1-jétől hatályos. A vegyi anyagokat szabályozó egyéb jogszabályokat (pl. kozmetikumokra, tisztítószerekre vonatkozóan) vagy a kapcsolódó joganyagokat (pl. a vegyi anyagokat kezelő dolgozók egészségére és biztonságára, a termékbiztonságra vonatkozóan) a REACH nem váltja fel, ezek továbbra is alkalmazandók. A rendelet kidolgozásakor ügyeltek arra, hogy ne legyen átfedés vagy ellentmondás a vegyi anyagokra vonatkozó más jogszabályokkal.

Ez a rendelet olyan regisztrációs rendszer létrehozását írja elő, amely lehetővé teszi az árucikkekben, készítményekben előforduló vegyi anyagok azonosítását, nyomon követését.

A regisztráció célja, hogy minél részletesebb információt biztosítson a vegyi anyagok életciklusának tetszőleges pontján. A REACH érinti a vegyi anyagok és a késztermékek gyártóit, a forgalmazókat, viszonteladókat és az importőröket (szállítói lánc). A rendelet elvben valamennyi vegyi anyagra vonatkozik: nem csupán az ipari eljárásokban alkalmazott, hanem a mindennapi életben használt vegyi anyagokra is, például a tisztítószerekben, festékekben vagy árucikkekben – mint például ruházati cikkek, bútorok vagy elektronikus eszközök – előforduló vegyi anyagok. [2]

REACH BEMUTATÁSA

A REACH célja:

- az emberi egészség és a környezet védelmének javítása a vegyi anyagok által esetlegesen jelentett veszélyek ellen,
- az Európai Unió (EU) gazdaságának kulcsfontosságú ágazatát jelentő vegyipar versenyképességének növelése,
- az anyagokkal kapcsolatos veszélyek felmérésére vonatkozó alternatív vizsgálati módszerek támogatása,
- az anyagok szabad forgalmának biztosítása az Európai Unió belső piacán.

A REACH kötelezi a vegyi anyagok gyártóit, forgalmazóit és a szállítói lánc minden tagját:

- határozzák meg saját feladataikat a REACH-ben,
- gyűjtsék össze a szükséges adatokat az anyag/készítmény vagy termék értékeléséhez,
- azonosítsák és kezeljék az általuk gyártott, illetve értékesített anyagokhoz kapcsolódó kockázatokat,
- regisztrálják a cég által gyártott vagy forgalmazott regisztrációköteles anyagokat,
- továbbítsák a biztonsági információkat a szállítói lánc mentén mindkét irányba.

Ezzel párhuzamosan a REACH rendelkezik arról, hogy az Európai Unió további intézkedéseket tehet a rendkívül veszélyes anyagokra vonatkozóan, amennyiben szükségessé válik az Unió-szintű fellépés. [3]

A REACH létrehozta az ECHA (Európai Vegyianyag Ügynökség) nevű szervezetet, amely központi koordinációs és végrehajtási feladatot lát el a folyamat egészében. Ennek feladata:

- ellenőrizni, hogy a gyártó és a forgalmazó a regisztrálást a rendeletnek megfelelően végezte,

- értékelni a vizsgálati javaslatokat annak biztosítása érdekében, hogy a vegyi anyagok felmérése ne vezessen szükségtelen vizsgálatokhoz, különösen ne állatkísérletekhez.
- honlapján angol nyelven megjeleníteni azokat az iránymutatásokat, amelyeket az Európai Bizottság által vezetett projekteken belül azért dolgoztak ki, hogy megkönnyítsék az ipar és a hatóságok számára a REACH végrehajtását.

A magyar nyelvű fordításaik hamarosan elérhetőek lesznek.

Valamennyi tagállam nemzeti információs szolgálatot hozott létre, amely tájékoztatást nyújt az iparnak a REACH szerinti kötelezettségeiről, valamint arról, hogyan teljesítsék ezen kötelezettségeiket, különösen a regisztrálás tekintetében. [4]

A REACH MEGVALÓSULÁSA

Regisztrációköteles az a vegyi anyag amely akár tisztán, akár más anyagokkal keverve, akár szabadbá válásra tervezetten különböző árucikkekben fordul elő. Ezeket importálónként és évenként kell összevonni a mennyiség meghatározásához.

A REACH alapján a nem az EU tagállamból behozott anyagok, illetve készítményekben lévő anyagok is regisztrálási kötelezettek, ha az anyag (tisztán vagy készítményben lévő) mennyisége meghaladja az évi 1 tonnát.

Nem terjed ki a REACH hatálya a vámszabad területen lévő, vámfelügyelet alatti, tranzit és hasonló anyagokra, amennyiben azokat semmilyen módon nem kapnak kezelést (pl. átcsomagolást).

Az új (nem bevezetett) anyagok regisztrációját még az import előtt meg kell tenni.

Az Európai Unióban, így Magyarországon is az importot (nem EU országból érkező termék behozatala) a gyártással egyenrangúan kell kezelni.

Importálásra vonatkozó alapfogalmak a REACH szempontjából:

- Importnak számít az a termék, amely az EU határán kívülről érkezett, még akkor is, ha a készítmény komponensei az EU-ban készültek. Az import lehet rendszeres vagy alkalmi.
- Importőr az, aki az importért felelős (de a határokon keresztül való szállítás az INCOTERM-ek szerint többféle lehet.)
- A reimport esete nem jelent importot: vagyis ha az anyag, illetve készítmény elhagyja az EU-t és ugyanazt az anyagot tisztán, vagy készítményben visszahozzák, azt nem kell újra regisztráltatni. [5]

Az importálók kötelezettségei:

- A REACH szerint ugyanazon anyag évi 1 tonnánál nagyobb mennyiségű importja esetén az importálónak kell elvégezni a kémiai biztonsági értékelést minden egyes „anyaghasználatra”, az azokban megvalósuló expozíciókra, majd az eredményt eligazítás formájában az MSDS mellékletébe kell elhelyezni.
- Az importálónak az Ügynökségnél előzetesen regisztráltatnia kell magát, amennyiben az általa importált ugyanazon anyag mennyisége meghaladja az évi 1 tonnát. Ezt követően kérheti az éves importmennyiségtől és egyéb feltételektől függő, az anyagra vonatkozó fizikai-kémiai, toxikológiai és ökotoxikológiai vizsgálatokat, a valóságos regisztrálást.
- Az importáló feladata, hogy kapcsolatot vegyen fel az adott anyagot regisztrálni köteles többi EU céggel, és az un. Anyaginformációs Cserefórumban egyeztetni arról, hogy milyen vizsgálati adatok állnak már az adott anyagról rendelkezésre, milyen vizsgálatokat kell még elvégeztetni, ezeket ki végzi el, valamint a felmerült költségeket hogyan osztják meg egymás között. A vizsgálati költségeket Európában 2,3 milliárd euróra becsülik.
- El kell készíteniük minden regisztrált anyagnak, valamint mennyiségtől függetlenül az összes importált veszélyes anyagnak a besorolását és a címketervét, amelyet 2010-ben

be kell adni az Ügynökségnek. Ehhez használni kell a Cserefórum adatait, megállapodásait.

Információk közlése a szállítói láncban [6]

A REACH előírja a gyártók és importőrök számára, hogy az általuk gyártott, illetve importált anyagokról, készítményekről közöljék, miként használhatók az emberi egészségre és a környezetre biztonságos módon.

Továbbítaniuk kell a biztonsági adatlapot és a regisztrációs számot az összes felhasználó felé a szállítói lánc mindkét irányába, amint azt a gyártó/importáló megszerzi.

Szükséges, hogy a gyártók/importálók megismerjék az anyag további felhasználásának módját, körülményeit, eszközeit (pl. csomagolás, szállítás, tárolás, átfertés, széttöltés, a csomagolóanyag hulladékának elégetése stb.), amelyek ismeretében lehetséges az expozíciós sémák meghatározása. [7]

1. Információk közlése a szállítói láncban lefelé elhelyezkedő szereplők felé (a szállítóktól a fogyasztók irányába):

Az információközlés eszköze minden vegyi anyag/készítmény esetén az eddig is alkalmazott biztonsági adatlap. A REACH értelmében bővített biztonsági adatlapot kell rendelkezésre bocsátani, amely tartalmazza a kockázatkezelési intézkedéseket részletező expozíciós forgatókönyvet.

A gyártó, az importőr vagy a továbbfelhasználó a biztonsági adatlapot a REACH hatálybalépése előtt érvényes elvhez hasonló elv szerint készíti el. A legfőbb különbség az, hogy szükség esetén a biztonsági adatlaphoz mellékletet csatolnak, amely magába foglalja az expozíciós forgatókönyveket. Ezekben meghatározzák, hogy egy anyag vagy készítmény – az azonosított felhasználásokat tekintve – milyen feltételek mellett használható biztonságosan. A biztonsági adatlap minősége várhatóan javul a REACH-nek köszönhetően, mivel a regisztrálási eljárás eredményeként több információ áll majd rendelkezésre.

Ha nincsen szükség biztonsági adatlapra, a szállító akkor is köteles közölni az anyag kockázataival kapcsolatos legfontosabb információkat. Szükséges tudatni, ha az anyag engedélyköteles, ha valamilyen korlátozás vonatkozik rá, illetve minden olyan rendelkezésre álló információt, amely a kockázatok megfelelő kezelését szolgálja. Ezen kívül az árucikkek szállítóinak tájékoztatni kell a fogyasztókat a 0,1%-nál magasabb koncentrációban előforduló, különös aggodalomra okot adó anyagokról. A fogyasztók szintén kérhetnek ilyen jellegű tájékoztatást.

A forgalmazók a REACH értelmében nem minősülnek továbbfelhasználóknak, viszont kötelességük, hogy a szállítóktól kapott információkat továbbadják ügyfeleiknek, hogy azok az anyagot vagy készítményt biztonságosan használhassák.

2. Információk közlése a szállítói láncban felfelé elhelyezkedő szereplők felé (a fogyasztóktól a szállítók irányába)

A továbbfelhasználók kötelesek közölni azokat az információkat, amelyek a veszélyes tulajdonságokkal kapcsolatban felhasználás során elérhetővé váltak, valamint azokat, amelyek megkérdőjelezhetik a szállító által ajánlott kockázatkezelési intézkedések megfelelőségét. Ennek két oka van:

1. A gyártók és az importőrök a fogyasztóktól kapott információk alapján tudják a felhasználás módját azonosítani, s ezek alapján a felmerült kockázati tényezőket megfelelően kezelni.

2. A továbbfelhasználóknak is érdekük, hogy a szállítók expozíciós forgatókönyvei kiterjedjenek a felhasználásokra is, hiszen azok tartalmazzák a lehetséges kockázatokkal kapcsolatos információkat, amelyek a biztonságos felhasználás garanciái. [8]

A REACH ALKALMAZÁSA MAGYARORSÁGON A VESZÉLYES ANYAGOK SZÁLLÍTÁSA SORÁN

A veszélyes anyagok - akár tisztán, akár készítményekben - szállíthatók közúton, vasúton, levegőben vagy vízen.

A közúti szállítást Magyarországon 1979. óta az ADR (Accord européen relatif au transport international des marchandises dangereuses par route), azaz a Veszélyes Áruk Nemzetközi Közúti Szállításáról szóló Európai Megállapodás szabályozza. Az ADR A és B mellékletének kihirdetéséről és belföldi alkalmazásáról szól a 20/1979. (IX.18) KPM rendelet, kötelezővé teszi a nemzetközi előírások hazai alkalmazását.

A REACH bevezetése hazánkban is folyamatos, amely során az alábbi változásokat, különbségeket kell figyelembe venni:

Az ADR veszélyes anyag besorolása nincs még teljes összhangban a kémiai biztonsági törvény (és az ezzel megegyező REACH) veszélyes anyag besorolásával. A Globális Harmonizálási Rendszer (GHS) bevezetése, ami a REACH bevezetésével párhuzamosan történik, megpróbál ezen segíteni, de a két rendszer teljes egyezése a vegyi anyagok kezelésének eltérései miatt nem valósítható meg (pl. más számít veszélyesnek a szállításnál és más egy vegyipari műveletnél).

Az ADR csak a veszélyes anyagokra vonatkozik, míg a REACH minden vegyi anyagra, tehát a nem veszélyes anyagok szállítása nincs kivéve a REACH hatálya alól.

A REACH hatályába tartoznak azok a veszélyes anyagok is, amelyek az árucikkek összetevői, de felhasználáskor szándékoltnak szabaddá válnak (ilyen például egy tűzoltó készülék a töltetével, vagy egy autó a benne lévő olaj kenőanyaggal) Ezeket az ADR kiveszi a hatályából.

A REACH fokozatos bevezetésével gyűlnek a tapasztalatok, és ezek teszik lehetővé majd az előnyök és a hátrányok megismerését.

A felmerülő kérdések megválaszolásában az Országos Kémiai Biztonsági Intézet REACH Nemzeti Információs Szolgálatát nyújt segítséget.

Az Európai Unió más országaihoz hasonlóan Magyarországon is rövid időn belül körvonalazódnak a REACH felhasználása során a helyi specialitások, de az EU-s szabályozás és ha szükséges, egy EU állásfoglalás irányt fog mutatni az egységes alkalmazásra. [9]

A REACH OKTATÁSA

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos balesetknél, tüzesetknél a tűzoltóság munkatársai avatkoznak be. A tűzoltói vagy polgári védelmi végzettséggel rendelkező szakemberek a Katasztrófavédelmi Oktatási Központban szerezhetik meg tudásukat. A középfokú „Tűzoltó technikus képző” tanfolyamon az „Alkalmazott tűzoltás és műszaki mentés” tantárgy keretein belül megismerkedhetnek a vegyi anyagok jelenlétében történő beavatkozás alapvető szabályaival. A felsőfokú „Katasztrófa- és Tűzvédelmi szervező”, valamint a „Katasztrófavédelmi - Polgári védelmi szervező” szak hallgatói a veszélyes anyagok jelenlétében történő beavatkozás alapvető szabályain kívül elsajátítják az elhárítás szervezésének, irányításának tananyagát is.

A REACH alkalmazási lehetőségeinek megismertetésére az Oktatási Központ tanóráin mostantól lehetőség lesz mind a közép, mind a felsőfokú tanfolyamokon egyaránt.

Ez a „katasztrófavédelmi - polgári védelmi szervező” szakon a következőképpen valósulhat meg: [10]

366/5.0/0777-06	Katasztrófák elleni védelem	164	102	14	38	5	5
Tananyagelem teljes jele	Tananyagelem neve	Összes óraszám	Elméleti	Elméletigényes gyakorlat	Gyakorlati	Konzultáció	Ellenőrzés
366/5.1/0777-06	A katasztrófavédelem hazai stratégiája	8	8	0	0	0	0
366/5.2/0777-06	A mentésszervezés rendszere	26	24	0	0	1	1
366/5.3/0777-06	Természeti katasztrófák	28	16	2	8	1	1
366/5.4/0777-06	Civilizációs katasztrófák	38	28	2	6	1	1
366/5.5/0777-06	<i>A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés</i>	36	18	4	12	1	1
366/5.6/0777-06	A tervezés folyamata	28	8	6	12	1	1

5. tananyagelem

A tananyagelem azonosítója: **366/5.5/0777-06**

A tananyagelem megnevezése: **A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezés**

Hozzárendelt feladatkompetenciák:

- Figyelemmel kíséri a jogszabályi változásokat
- Informálódik és kommunikál
- Megismeri a REACH szabályozást (**vegyipari termékek, anyagok bejegyzéséről, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról szóló szabályozás**)
- Veszélyelhárítási terveket készít
- Előkészíti a polgári védelmi szervezetek alkalmazását
- Gyakorlatokat, gyakorlásokat szervez
- Információkat szolgáltat a szakterületét érintően
- Információt gyűjt a veszélyforrásokról, azok mértékéről
- Információt gyűjt a rendelkezésre álló erőforrásokról
- Segítségnyújtási, együttműködési megállapodásokat készít
- Szervezi a riasztást és tájékoztatást
- Gondoskodik a polgári védelmi szervezetek alkalmazhatóságának fenntartásáról

- Végzi a munkavállalók katasztrófa- és polgári védelmi felkészítését
- Végzi a polgári védelmi szervezetek felkészítését
- Végzi a lakosság katasztrófa- és polgári védelmi felkészítését
- Tervezi és szervezi az egyéni védelmet
- Tervezi és szervezi a mentést, a helyi és távolsági védelmet
- Tervezi és szervezi az anyagi javak védelmét
- Tervezi és szervezi a logisztikai támogatást
- Ipari katasztrófa elhárítási feladatokat szervez, tervez
- Földrengés, földcsuszamlás katasztrófa-elhárítási feladatokat szervez, tervez
- Nukleáris katasztrófa-elhárítási feladatokat szervez, tervez
- Veszélyes anyagokkal kapcsolatos katasztrófa-elhárítási feladatokat szervez, tervez
- Terrorcselekményekkel összefüggő katasztrófa-elhárítási feladatokat szervez, tervez
- Migrációs katasztrófa-elhárítási feladatokat szervez, tervez
- Árvíz, belvíz, helyi vízkár katasztrófa-elhárítási feladatokat szervez, tervez
- Közlekedési, szállítási katasztrófa-elhárítási feladatokat szervez, tervez
- Környezeti katasztrófa elhárítási-feladatokat szervez, tervez
- Rendkívüli időjárásból eredő katasztrófa-elhárítási feladatokat szervez, tervez
- Ügyviteli feladatokat végez és szervez
- Eszköz- és anyagkészletekkel gazdálkodik
- Gazdálkodási tevékenységet végez
- Szervezi a helyreállítás feladatait
- Közreműködik polgári védelmi szervezetek létrehozásában
- Katasztrófavédelmi, polgári védelmi felkészítést végez
- Kapcsolatot tart a helyi védelmi bizottságokkal
- Szakmai segítséget nyújt az önkormányzatok vezetőinek
- Ellenőrzi és értékeli a szakmai alárendeltségében készített veszély-elhárítási terveket
- Közreműködik káresemény felszámolásában
- Közreműködik katasztrófává, illetve katasztrófasújtott területté nyilvánításban
- Közreműködik a külső védelmi terv elkészítésében
- Szervezi a lakossági tájékoztatást
- Vizsgálja a település rendezési tervét a veszélyforrások összefüggésében

Hozzárendelt szakmai ismeretalkalmazások:

- C A katasztrófavédelem és a polgári védelem hazai szabályozása
- D Veszélyhelyzet-kezelés vezetéséhez szükséges pszichológiai támogatás lehetőségei
- C Kommunikáció és informatika
- D Veszélyhelyzeti kommunikáció alapjai, a pánikkezelés
- C Kommunikáció, felvilágosító és tájékoztató tevékenység a katasztrófavédelemben
- B Lakosságvédelmi ismeretek
- A A lakosság riasztásának és tájékoztatásának elvei, eszközei, végrehajtása
- C A veszélyes anyagokkal összefüggő súlyos balesetek elleni védekezés rendszere, feladata
- C Határon túl terjedő ipari balesetek hatása elleni védelem rendszere
- A A veszélyelemzés, kockázatbecslés elvei, a veszélyek beazonosítása (REACH)
- A A minősített időszakok rendszere, sajátosságai
- B Terrorcselekmény, terrorfenyegetettség
- C A kulturális javak védelmének szabályai

Képzési idő:

18 óra elmélet osztálykeretben

4 óra	elméletigényes gyakorlat osztálykeretben
12 óra	gyakorlat
1 óra	konzultáció
1 óra	ellenőrzés

A REACH ALKALMAZÁSÁBÓL ADÓDÓ EGÉSZSÉGÜGYI HASZNOK [11]

Az egészségügyi és különösen a környezeti hasznokat igen nehéz megbecsülni. Egy felmérés szerint a 35-65 év közötti lakosság körében a daganatos megbetegedésekért 80–90%-ban a körülöttünk található rákkeltő anyagok a felelősek. A forgalomban lévő vegyi anyagok kb. 80%-ról nem tudjuk, hogy rákkeltők-e az emberre nézve. Ezen felül a hazai lakosság majd teljes egésze ki van téve teratogén és mutagén (pl. torzszülött gyerekek születését okozó) vegyi anyagoknak, amelyek jelenléte szinte minden ember véréből ki is mutathatók.

A REACH minden bizonnyal számos módon kedvező hatással lesz az emberi egészségre, azonban ezen hatások meghatározása, kimutatása, számszerűsítése komoly módszertani problémákba ütközik. A szakirodalomban viszonylag sok tanulmány foglalkozik a várható környezet-egészségügyi hatásokkal, azonban ez ideig egyetlen kutatás sem vállalkozott teljes körű bemutatásra. Ez korántsem véletlen, ha figyelembe vesszük, hogy a REACH-nek pontosan az a célja, hogy a vegyi anyagok veszélyeivel kapcsolatos bizonytalanságot csökkentse. Nem lehet tudni, hogy a vegyi anyagok mekkora hányada jelent veszélyt az emberi egészségre, a REACH hatására mennyi fog közülük a forgalomból eltűnni, melyek azok a kockázatok, amelyek csökkenni fognak. A hatások pontos bemutatásához szükség lenne arra, hogy az egyes vegyi anyagok hatásmechanizmusát ismerjük, e nélkül a kockázatok mértéke nem számítható ki. Paradox módon tehát a REACH kedvező környezet-egészségügyi hatásainak bemutatásához pontosan a vegyi anyagok hatásainak ismeretére lenne szükség. Az teljesen megalapozottnak tűnik, hogy a REACH hatására az emberek (társadalom) kisebb mértékben lesznek kitéve a vegyi anyagok káros hatásainak, azonban ennek mértéke nehezen becsülhető.

A KÖLTSÉGNÖVEKEDÉS MIATTI GAZDASÁGI HATÁSOK [12]

Ha a REACH vegyipart terhelő közvetlen és közvetett költségeit, a magyar vegyipar, ipar jelenlegi helyzetét és várható egyéb tendenciáit összevetjük, akkor az alábbi következtetésekre juthatunk:

- A REACH közvetlen költségei az első években a vegyipar éves értékesítésének 0,11-0,36 %-a körül lesznek, összhangban a nyugat-európai 0,05-0,35 %-kal. A későbbiekben a vegyipari növekedés eredményeként ezen arányok tovább csökkennek.
- A REACH teljes költségei az ipar bruttó kibocsátásának kis hányadát jelentik, 0,4-1,3 ezrelék között várhatóak. Időben ezek az arányok az ipari növekedés függvényében csökkennek.
- Várhatóan bekövetkezik majd bizonyos mértékű forgalomcsökkenés és a vegyipari termékek árába is begyűrűzik a REACH hatása. Amennyiben feltételezzük, hogy az ipar képes a teljes költségnövekedést érvényesíteni az árakban, akkor az inflációs hatás az ipar egészére 0,4-1,3 ezrelék. A vegyipari árszintváltozás, pedig 1,1-3,6 ezrelék lehet.
- Várhatóan a kis- és középvállalkozások számára lesz nehezebb az alkalmazkodás. Egyes vállalkozások ellehetetlenülhetnek, míg mások képesek lesznek a rugalmas alkalmazkodásra. Becslésünk szerint mintegy 2500-3400 ember foglalkoztatása kerülhet veszélybe (ami a vegyiparban foglalkoztatottak 3-5 %-át jelentené).

- Szerencsére a vegyipar növekedési pályán van és a gazdaságkutatók előrejelzései jelentős további emelkedést látnak benne, de a REACH miatt a növekedés esetleges lelassulása is előfordulhat. Ennek mértéke a REACH részleteinek, működésének további ismeretei alapján lenne meghatározható (meglévő vizsgálati eredmények felhasználhatósága, adatmegosztás, készítményekkel kapcsolatos kérdések, stb.), illetve nagyban függ majd attól, hogy a magyar vállalkozások mennyire tudnak alkalmazkodni az új körülményekhez, követelményekhez.

AZ IPARNÁL VÁRHATÓ HASZNOK, A REACH-BŐL FAKADÓ ELŐNYÖK [13]

A REACH bevezetésének célja - és legfőbb haszna -, hogy csökken a vegyi anyagok miatti egészségi és környezeti károk nagysága. Ezen felül az iparnak az új szabályozás miatti kezdeti költségnövekedést követően gazdasági haszna származik, amely hosszú távon a fejlődést segíti.

A REACH alkalmazása az ipar számára a következő előnyökkel, gazdasági haszonnal jár:

1. a vegyipar jó híre (reputációja) és piaci pozíciója javul;
2. a helyettesítő termékekre vonatkozó innováció és K+F tevékenység erősödik;
3. az ipar megtakarítást érhet el a kis mennyiségben gyártott (10 tonna alatti) anyagokra vonatkozó szabályozás enyhítése miatt;
4. a munkahelyi egészségi ártalmak csökkennek.

A vegyipar szereplői (Magyarországon és a világban is) kezdetben az általános és a konkrét szabályozásokat (pl. REACH) fenyegetésnek tekintették, amely költségeik növekedését eredményezte, valamint tevékenységük szabad gyakorlását korlátozta. Ez a hozzáállás annyit jelentett, hogy csak annyit tettek a környezet védelme érdekében, amennyit a törvény vagy a lakossági nyomás kikényszerített. Ma már egyre több cég felismeri a környezetvédelem által gerjesztett innovációból származó lehetőségeket, illetve azokat az előnyöket, amelyek a környezetbarát tevékenység miatti jobb társadalmi megítélésből származnak.

A nemzetközi tapasztalatok azt bizonyítják, hogy a vállalatvezetés kedvező környezeti attitűdje nemcsak a természeti és művi környezet javát szolgálja, hanem a vállalat számára is kifizetődő. A múlt környezeti katasztrófáinak a felszámolása természetesen pénzbe kerül, de a jelenlegi, illetve a jövőt érintő pozitív környezeti magatartás nyilvánvalóan nem költség-, hanem jövedelemnövelő tényező.

Akik a környezetvédelemnek csak az úgynevezett "csővégi" megoldásaira gondolnak, nyilván és indokoltan a környezetvédelem költséges voltáról panaszkodnak. Akik azonban a megelőzés, a tisztább termelés kínálta lehetőségeket is figyelembe veszik, azok számára a környezeti és a gazdasági érdekek nincsenek ellentmondásban.

Ma már a vállalatok versenyképessége javításának egyik legfontosabb módja fogyasztóinak meggyőzése a vállalat környezetbarát viselkedéséről, ezáltal piaci előnyök szerzése a konkurensokkal szemben.

A VEGYIPAR, A VEGYIPARI CÉGEK MEGÍTÉLÉSI JAVULÁSÁNAK KÖVETKEZMÉNYEI [14]

A REACH fontos előnye a vegyi anyagokra vonatkozó információsztint és ismeretsztint kibővülése minden fázisban. A cégek pontos és hiteles információra számíthatnak vegyianyag-beszállítóiktól, megbízható információk keletkeznek az egész fogyasztási láncban, beleértve a végtermék felhasználóját is. A vegyipari cégeknek elemi érdekük, hogy megnyerjék a közvélemény bizalmát termékeik iránt. A REACH alkalmazása következtében –

a nagyobb biztonság miatt – a cég hírnevének javulása várható, amelynek legfontosabb területe a lakossági, vásárlói megítélés.

A piaci pozíció változása

Az EU szabályozás az európai termékek világpiaci pozícióját is befolyásolja.

Az ECORYS (2004) által készített összefoglaló EU tanulmány szerint a REACH előnye az, hogy egységesen szabályozott, EU szintű piac jön majd létre.

Ez a vegyianyag-gyártóknak előnyöket is jelenthet, de nem egyforma mértékben. Azok a gyártók, akik már eddig is szigorú szabályozási környezetben tevékenykedtek könnyebben alkalmazkodnak a REACH új elvárásaihoz. Az újonnan belépett EU országokban működő gyártóknak – ahol a szabályozás esetenként eddig nem volt túlzottan szigorú – minden bizonnyal nagyobb költségekkel kell számolni. A gyártók - várhatóan és remélhetően – a veszélyes vegyi anyagok gyártásáról áttérnek a kevésbé veszélyesek gyártására. Mivel a bevezetés közvetlen és közvetett költségekkel jár, kezdetben az árnövelő hatás miatt lelassul az Európai vegyipar növekedése, hosszabb távon azonban a fogyasztók bizalmának erősödése miatt fokozódik az EU-ban gyártott termékek iránti kereslet, növekedik az export.

Hasonló hatások érvényesülnek a továbbfelhasználóknál is. [15]

ÖSSZEFOGLALÁS

2006. decemberében elfogadásra került az EU-ban a vegyi anyagok egységes jogi szabályozását biztosító REACH rendelet. Az európai vegyipar világvezető szerepére tekintettel, a fokozottabb egészség- és környezetvédelmet célzó REACH a világ teljes kémiai iparára hatással lesz, remélhetően egy biztonságosabb, vegyi anyagoktól kevésbé szennyezett, a fejlett molekuláris biológia termékeit használó civilizáció kialakulásához járul hozzá.

A REACH korszerű jogszabály, jól illeszkedik az EU átalakuló műszaki szabályozási rendszerébe. Hatályba lépése a logisztikában dolgozó vállalatokra több új feladatot ró. Ezek közül valószínűleg a legnehezebb az információtovábbítási kötelezettség. A szállítói láncban az anyagok gyakran igen bonyolult útvonalon mozognak a gyártóktól a végső felhasználók felé, és teljesen általános, hogy ezek át- és átszövik egymást, hiszen az ellátás biztonsága érdekében mindenki több beszállítót és szolgáltatót foglalkoztat. [16]

A közlekedés és szállítás területén a vegyi anyagok közül a mérgező és a robbanásveszélyes anyagok szállítása jelent különös veszélyt. A REACH bevezetése valószínűleg jelentősen lecsökkenti majd az ipari balesetek, katasztrófák kialakulásának lehetőségeit és környezeti kockázatait.

A 2018-ra teljes egészében működő REACH - a tervek szerint - jól segíti majd az európai vegyipar innovatívvá válását és a versenyképességét.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] Olajos P.: „REACH – Vegyipari szabályozás és hatásai”,
http://eu.mdf.hu/letolt_doc/EU_magazin_V_2_magyar.pdf, letöltve: 2009. 04. 01.
- [2] Toxinfo: „Mi a REACH?”,
<http://www.munkahelyikockázatbecsles.hu/index.php?lang=hun&page=reach>,
letöltve: 2009. 04. 03.
- [3] Országos Kémiai Biztonsági Intézet: „REACH bemutatása”,
<http://antsz.hu/okk/okbi/reach/index.html>, letöltve: 2009. 04. 01.
- [4] REACH-rendelet, http://guidance.echa.europa.eu/index_hu.htm, letöltve: 2009. 04. 01.
- [5] Körtvélyessy Gy.: „Tennivalók a REACH-hez”, Magyar Kémikusok Lapja, 2. (2008.),
42-43.
- [6] Németh Gy.: „Adatszolgáltatási kötelezettségek a REACH-ben”, MOL szakmai
tudományos közlemények, (2006.), 52-60.
- [7] Körtvélyessy Gy.: „A REACH-ről másként: logisztika”,
<http://www.kortvelyessy.extra.hu/REACH/Logisztika.pdf>, letöltve: 2009. 04. 01.
- [8] Takács E.: „Kémiai Biztonsági Jelentés (CSR) tartalma, formátuma és példák”
<http://molps/sites/HSE/REACH>, letöltve: 2009. 04. 01.
- [9] <http://www.okbi.hu/reach/index.html>, letöltve: 2009. 04. 05.
- [10] Katasztrófavédelmi Oktatási Központ: KÉPZÉSI PROGRAM Katasztrófavédelmi –
Polgári védelmi szervező szakképzés részére, (2009.)
- [11] ÖKO KÖRNYEZETI, GAZDASÁGI, TECHNOLÓGIAI, KERESKEDELMI
SZOLGÁLTATÓ ÉS FEJLESZTÉSI RT.: „Az Európai Unió tervezett új vegyi anyag
szabályozásának (REACH) gazdasági, környezeti, illetve egészségügyi
hatásvizsgálata”, Budapest, (2005. 05.) 14. fejezet
- [12] ÖKO KÖRNYEZETI, GAZDASÁGI, TECHNOLÓGIAI, KERESKEDELMI
SZOLGÁLTATÓ ÉS FEJLESZTÉSI RT.: „Az Európai Unió tervezett új vegyi anyag
szabályozásának (REACH) gazdasági, környezeti, illetve egészségügyi
hatásvizsgálata”, Budapest, (2005. 05.) 61. oldal
- [13] ÖKO KÖRNYEZETI, GAZDASÁGI, TECHNOLÓGIAI, KERESKEDELMI
SZOLGÁLTATÓ ÉS FEJLESZTÉSI RT.: „Az Európai Unió tervezett új vegyi anyag
szabályozásának (REACH) gazdasági, környezeti, illetve egészségügyi
hatásvizsgálata”, Budapest, (2005. 05.) 13. fejezet
- [14] ÖKO KÖRNYEZETI, GAZDASÁGI, TECHNOLÓGIAI, KERESKEDELMI
SZOLGÁLTATÓ ÉS FEJLESZTÉSI RT.: „Az Európai Unió tervezett új vegyi anyag
szabályozásának (REACH) gazdasági, környezeti, illetve egészségügyi
hatásvizsgálata”, Budapest, (2005. 05.) 65. oldal
- [15] ECORYS, (2004): The impact of REACH. Overview of 36 studies. On the impact of
the new chemicals policy (REACH) on society and businesses. Workshop REACH
Impact Assessment 25th –27th October 2004, the Hague the Netherlands
- [16] <http://www.mavesz.hu/>, letöltve: 2009. 04. 18.